

VU Krūtinės ligų, imunologijos ir alergologijos klinika
VšĮ VUL Santaros klinikų Pulmonologijos ir alergologijos centras

Rūkymo poveikis plaučiams

Edvardas Danila

Nori žinoti kas bus ateityje – pažiūrėk kas buvo praeityje (Konfucijus)

- 1994 m. septynių didžiausių JAV tabako bendrovių vadovai Kongrese po priesaika teigė, kad nikotinas nesukelia priklausomybės, nors jų vidiniai dokumentai rodė, jog jie nuo 1950-ųjų žinojo, kad sukelia.
- Finansavo tyrimus, kurie ieškojo kitų vėžio priežasčių (pvz., oro taršos ar genetikos), kad nukreiptų dėmesį nuo cigarečių.
- Atsiradus neiginčijamiems įrodymams apie žalą, pramonė pristatė „lengvas“ (*light*) cigaretes. Tabako pramonė klaidino vartotojus siekdama išlaikyti pardavimus. Tai buvo pateikiama kaip mažesnė žala, nors šios cigaretės nebuvo saugesnės.
- Tik 1998 m. ir vėliau, po teismo procesų JAV, tabako milžinės buvo priverstos viešai prisipažinti dėl dešimtmečius trukusio melo ir sumokėti milijardines kompensacijas.

Tobacco Control 2002; 11(Suppl I): i110-i117

Cancer Epidemiol Biomarkers Prev 2007; 16(6): 1070-1076

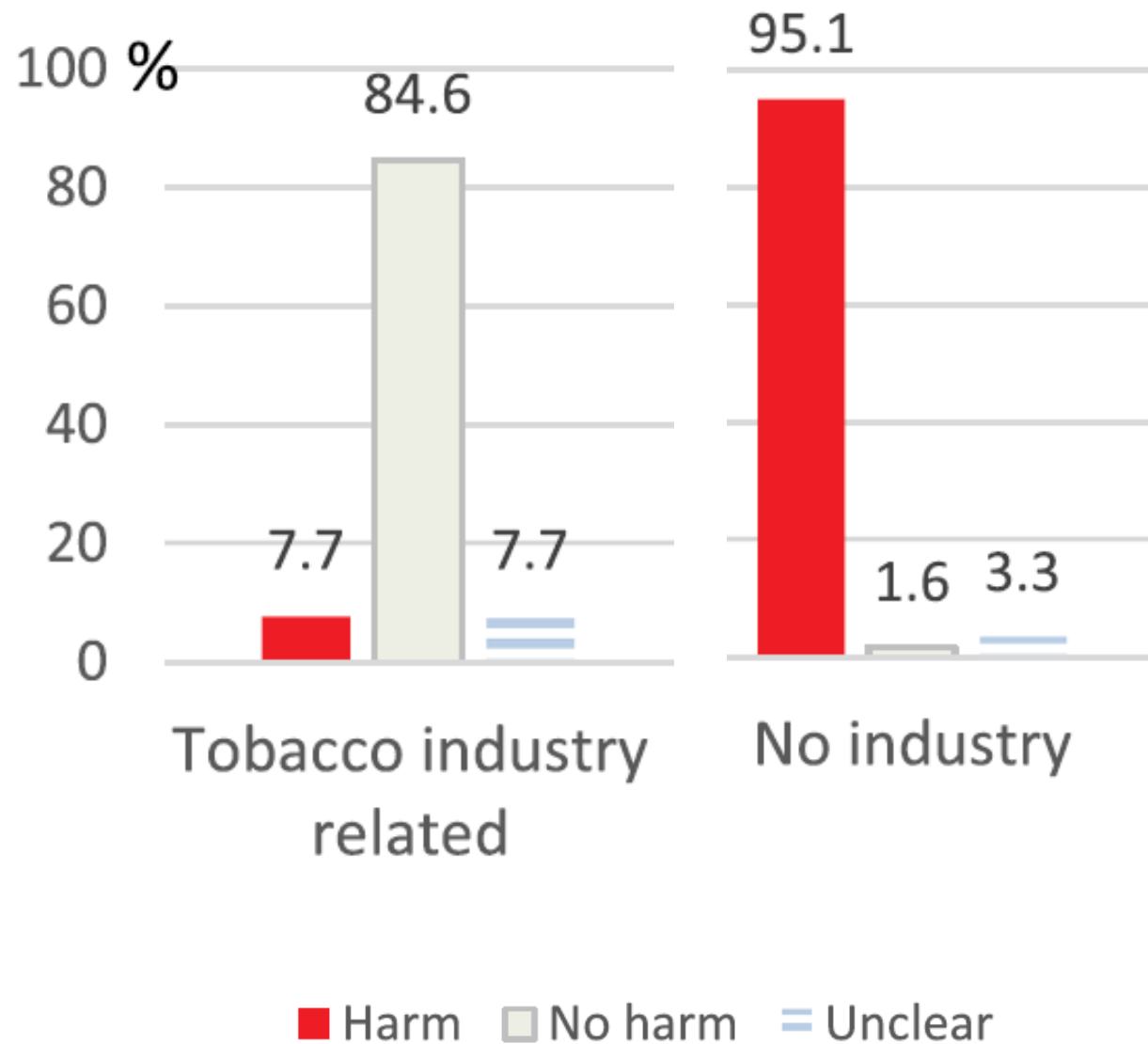
Am J Public Health 2012; 102(1): 63-71.

https://www.emro.who.int/stop_tobacco_industry/tobacco_industry.html

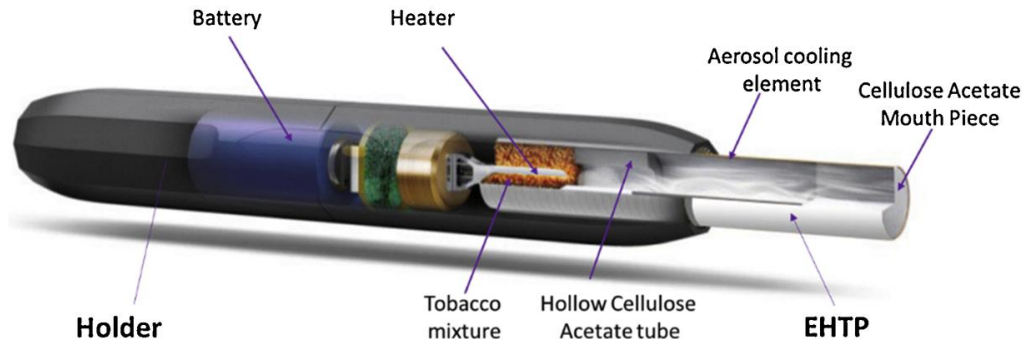
<https://blog.ucs.org/anita-desikan/how-tobacco-companies-created-the-disinformation-playbook/>

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK294310/>

Tyrimo rezultatų priklausomybė nuo finansavimo (elektroninių cigarečių rūkymo poveikis)

Kaitinamasis tabakas: nepriklausomų tyrimų duomenys

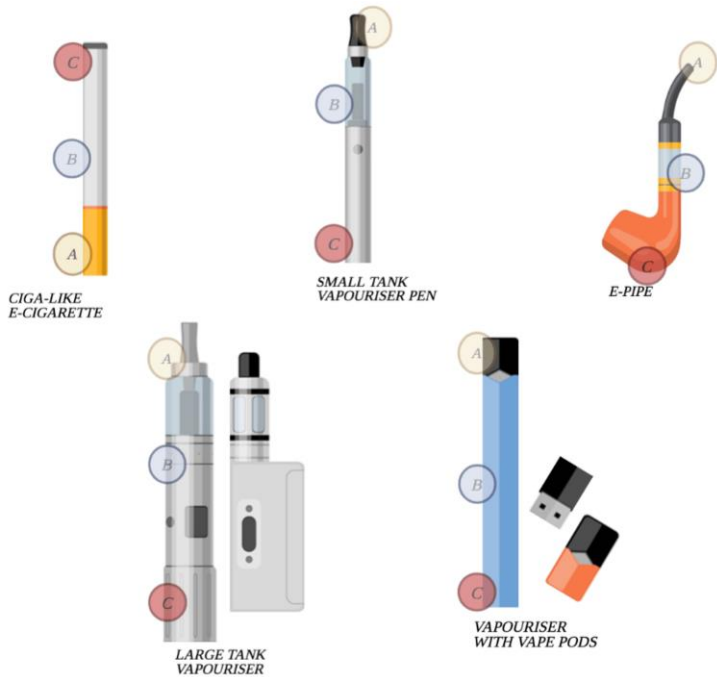

Thermochimica Acta 2020; 684: 178475.

- Dažniausiai susidaro ne tik garų, bet ir dūmų, nors ir mažiau palyginti su tradicinėmis cigaretėmis.
- Aerosolyje yra nikotino ir kitų cheminių medžiagų (glicerolio, propileno glikolio, įvairių priedų, suteikiančių papildomų skonių). Taip pat toksiškų medžiagų, iš jų ir kancerogenų (pvz., formaldehido cianohidrino, acenafteno).
- Kai kurių kancerogeninių medžiagų (pvz., acenafteno) kiekis kaitinamojo tabako aerosolyje gali būti netgi didesnis negu tradicinių cigarečių dūmuose.
- Kaitinant kai kurias iš prietaisuose esančių medžiagų, gali išsiskirti ir sudaryti nauji, potencialiai kenksmingi junginiai (sunkieji metalai, akroleinas, acetonas, formaldehidas, nitrozaminai ir kt.).

ERJ Open Res 2018; 4(4): 00155-2018.
Int J Environ Res Public Health 2019; 16(7): 1145.
Pulmonology 2020; 26(5): 291-303.
Clin Respir J 2021; 15(5): 457-466.
Int J Environ Res Public Health 2021; 18(8): 4079.
Circ Res 2022; 131(3): e70-e82.
Toxicol Rep 2022; 9: 1357-1368.
Respir Res 2022; 23(1): 273.
Thorax 2022; 77(7): 663-668.
Online J Public Health Inform 2024; 16: e53245.

Elektroninės cigaretės: nepriklausomų tyrimų duomenys

- Elektroninių cigarečių (garinimo sistemų) prietaisai garina skystį, kuriame yra propileno glikolio, glicerolio, kvapiųjų medžiagų ir nikotino (gali būti ir be nikotino)
- Nikotinas gali būti natūralus (išgautas iš tabako) arba sintetinis.
- Rūkant nebūna dūmų, tik aerozolis, išsiskiria specifinis garų kvapas, priklausantis nuo skysčio aromato.
- Į elektroninių cigarečių sistemų prietaisus gali būti įdėta įvairių narkotinių bei psichotropinių medžiagų.
- Kaitinant kai kurias iš prietaisuose esančių medžiagų, gali išsiskirti ir sudaryti nauji, potencialiai kenksmingi junginiai (sunkieji metalai, akroleinas, acetonas, formaldehidas, nitrozaminai ir kt.).

Cureus 2024; 16(6): e63489.

ERJ Open Res 2018; 4(4): 00155-2018.
Int J Environ Res Public Health 2019; 16(7): 1145.
Pulmonology 2020; 26(5): 291-303.
Clin Respir J 2021; 15(5): 457-466.
Int J Environ Res Public Health 2021; 18(8): 4079.
Circ Res 2022; 131(3): e70-e82.
Toxicol Rep 2022; 9: 1357-1368.
Respir Res 2022; 23(1): 273.
Thorax 2022; 77(7): 663-668.
Online J Public Health Inform 2024; 16: e53245.

Žalojantis kaitinamojo tabako ir elektroninių cigarečių poveikis plaučiams

Šių cigarečių poveikis (rūkant aktyviai ar pasyviai):

- tiesiogiai žalojančiai veikia bronchų ir plaučių ląsteles
- skatina bronchų ir plaučių uždegimą, oksidacinį stresą
- sutrikdo mukociliarinį klirensą
- sukelia struktūrinius plaučių pokyčius
- sutrikdo plaučių raidą
- pažeidžia plaučių funkciją
- sutrikdo imuninį atsaką
- didina imlumą respiracinei infekcijai
- sukelia bronchų ir plaučių ląstelių genetinius pokyčius
- skatina kancerogenezę (vėžio atsiradimą)

ERJ Open Res 2018; 4(4): 00155-2018.

Int J Environ Res Public Health 2019; 16(7): 1145.

Pulmonology 2020; 26(5): 291-303.

Clin Respir J 2021; 15(5): 457-466.

Int J Environ Res Public Health 2021; 18(8): 4079.

Circ Res 2022; 131(3): e70-e82.

Toxicol Rep 2022; 9: 1357-1368.

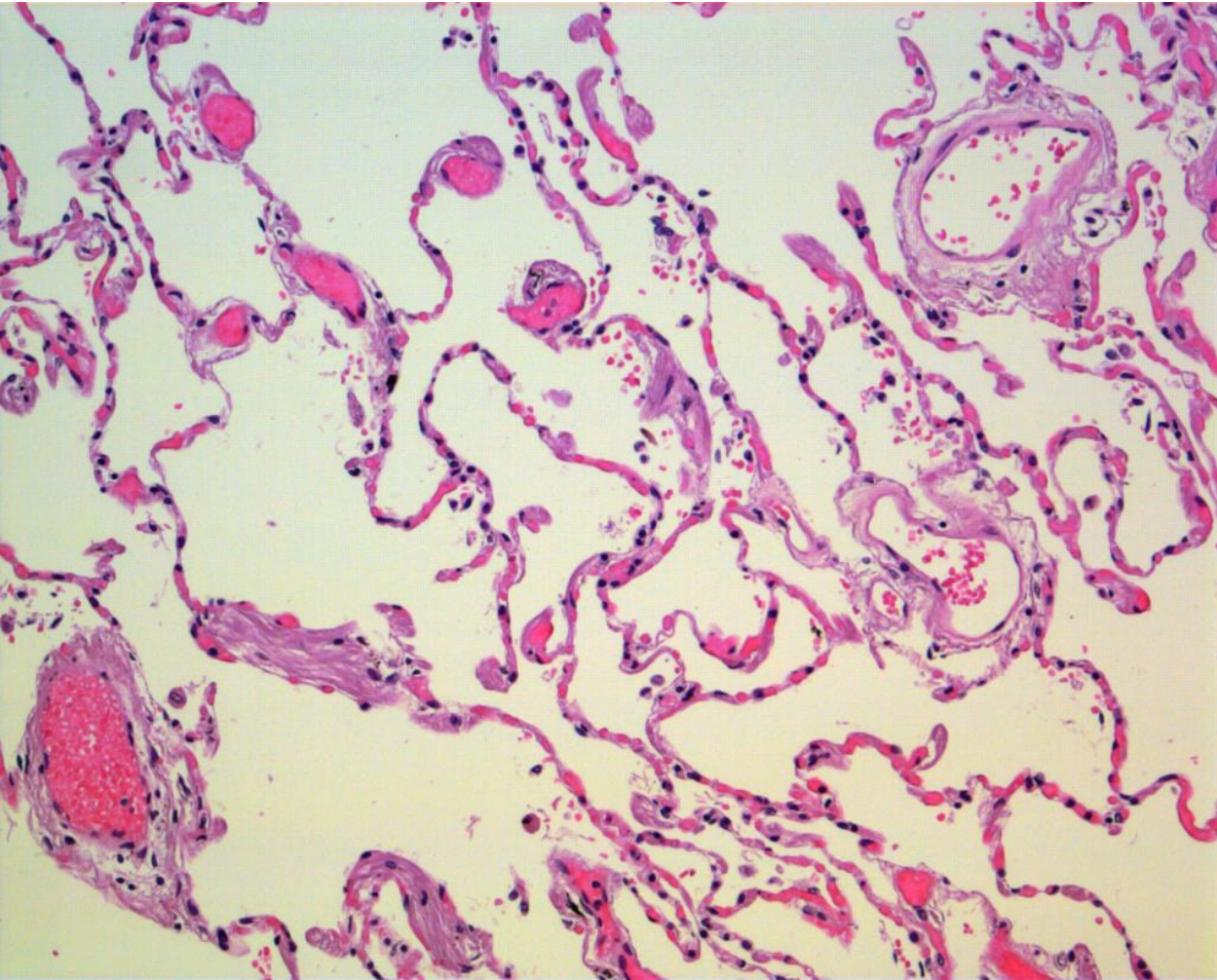
Respir Res 2022; 23(1): 273.

Thorax 2022; 77(7): 663-668.

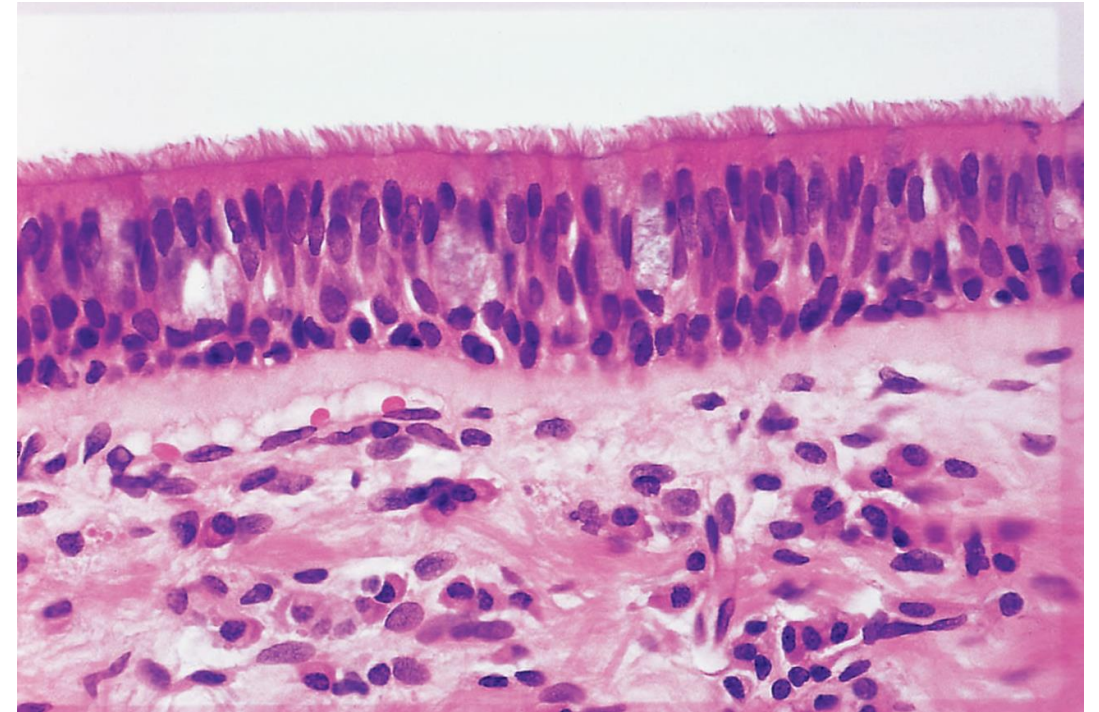
Online J Public Health Inform 2024; 16: e53245.

Normalios plaučių struktūros pavyzdžiai

Plaučių audinys

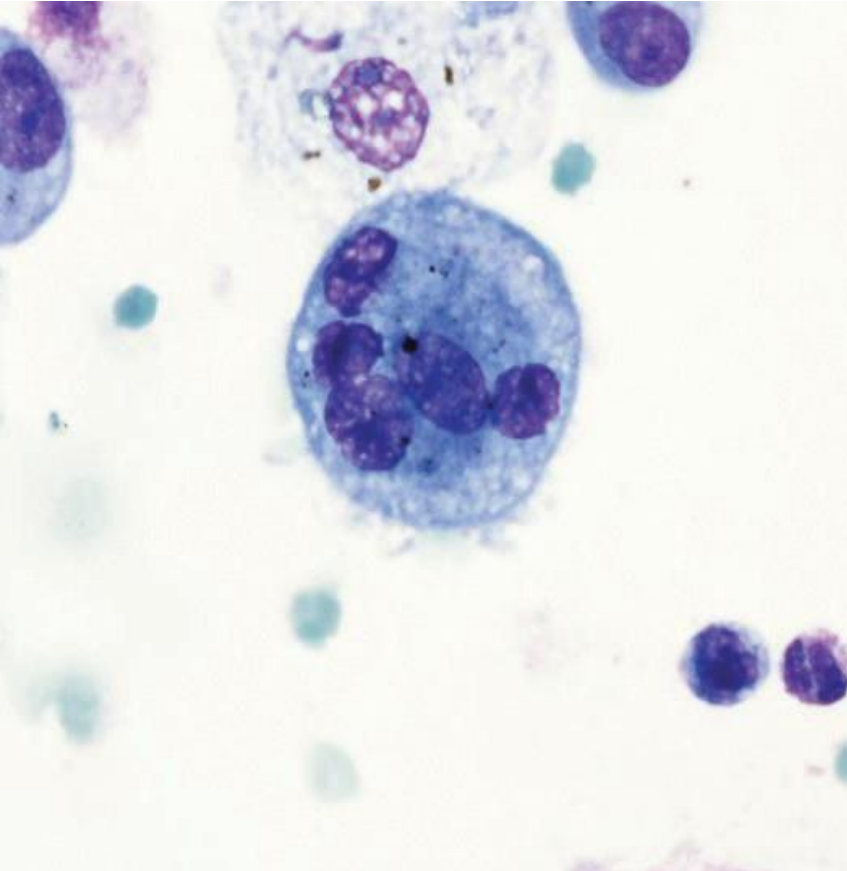
Bronchų epitelis

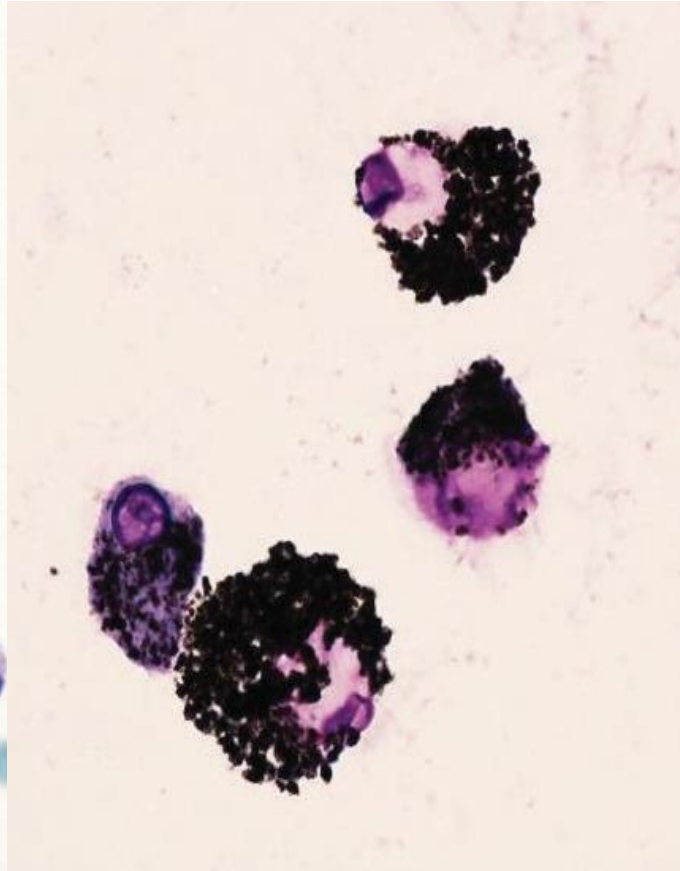
<https://quizlet.com/515384532/histology-of-respiratory-tissues-flash-cards/>

Alveoliniai makrofagai

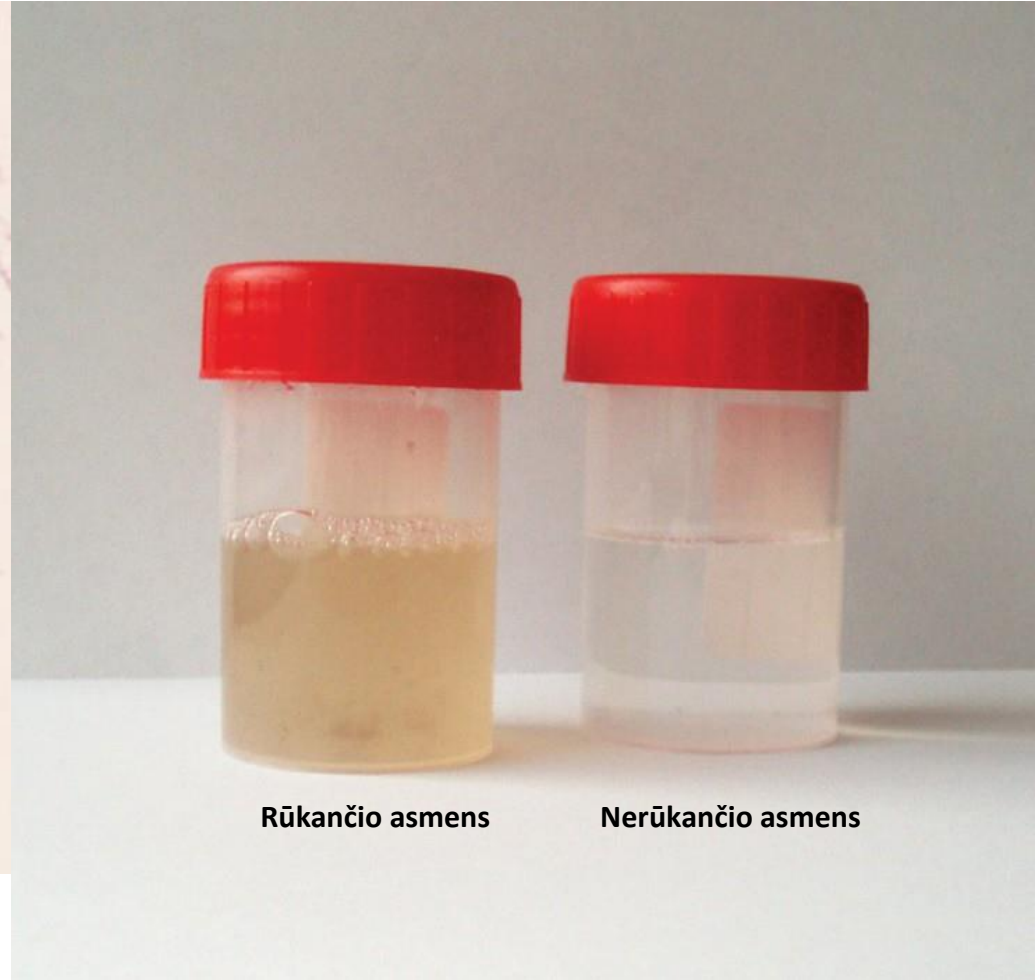
Nerūkančio asmens

Rūkančio asmens

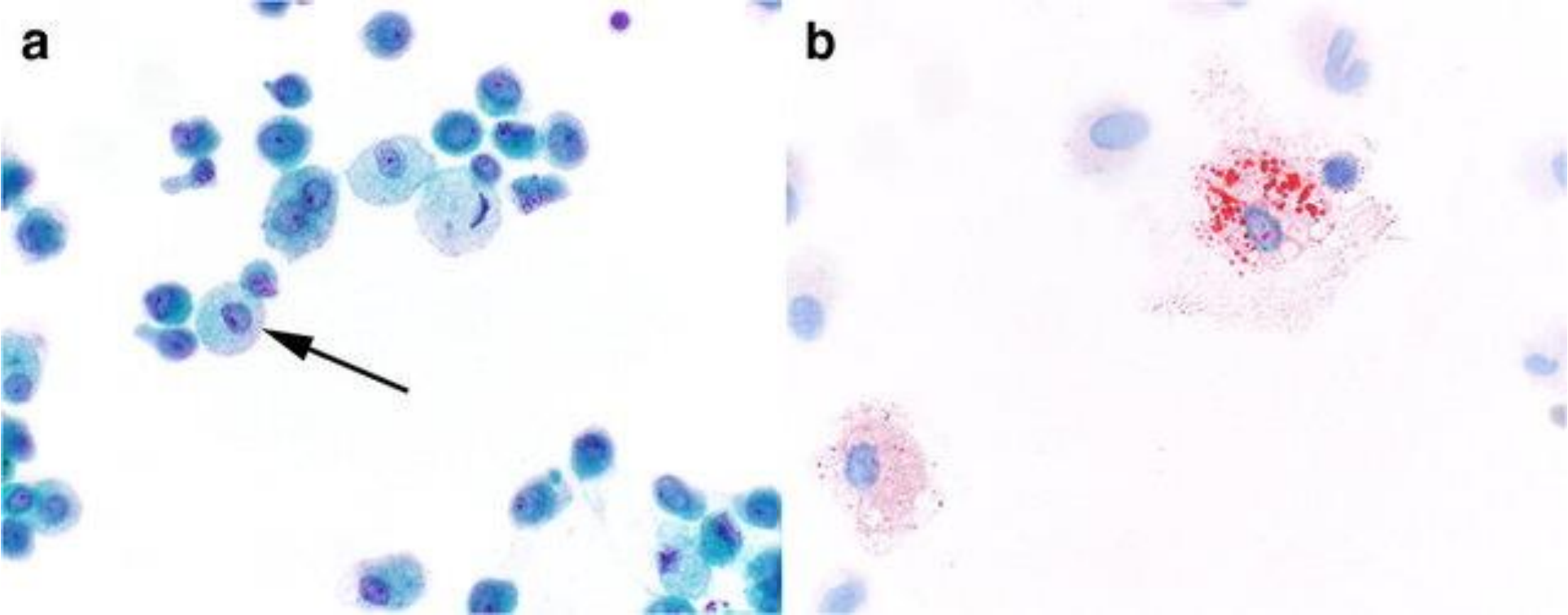
Alveolių skystis

Rūkančio asmens

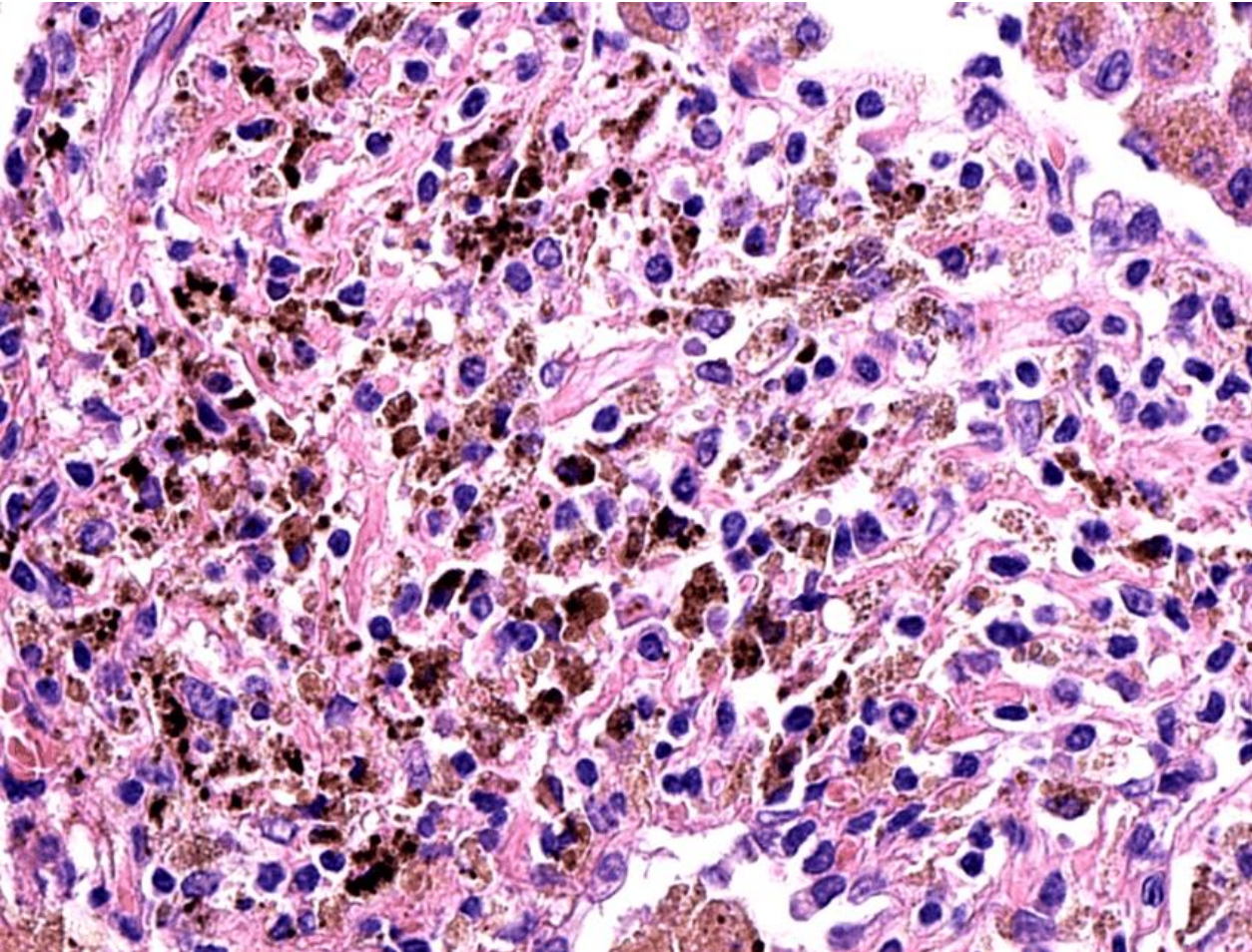
Nerūkančio asmens

Alveoliniai makrofagai rūkant elektronines cigaretes

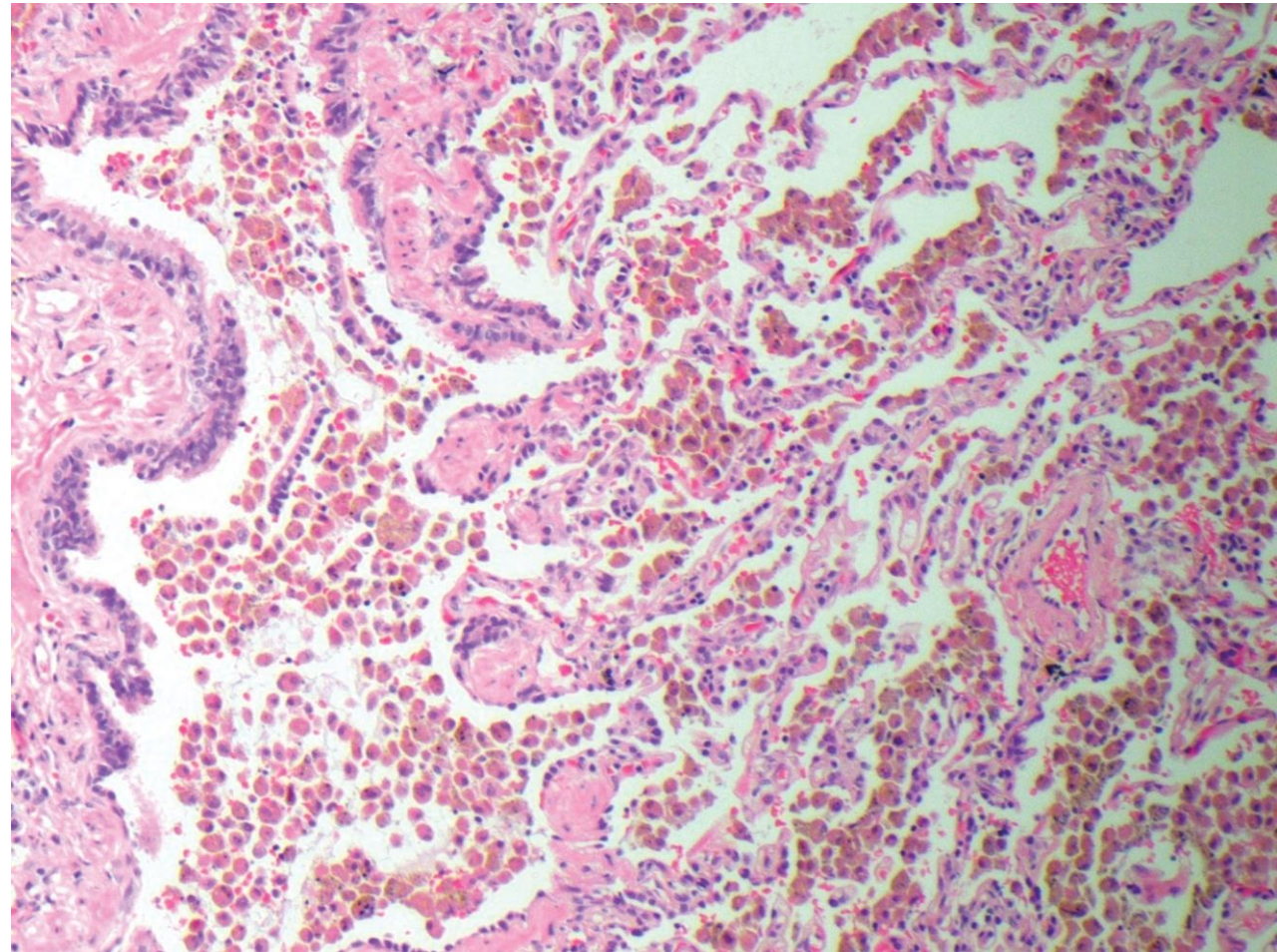

Ankstyvieji kvėpavimo takų ir plaučių pokyčiai

Įprastų cigarečių rūkymo sukelti plaučių pokyčiai

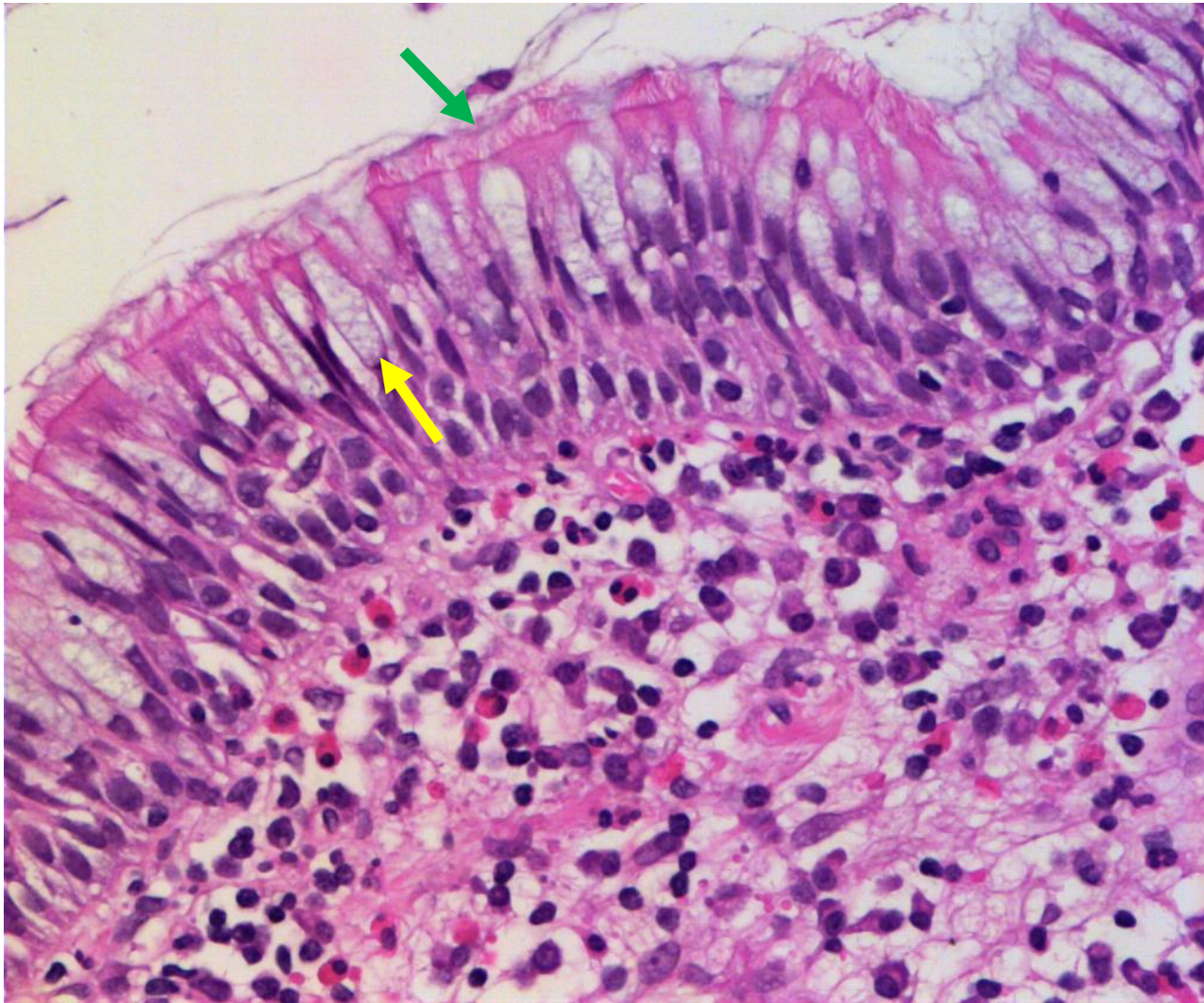

Elektroninių cigarečių rūkymo sukelti plaučių pokyčiai

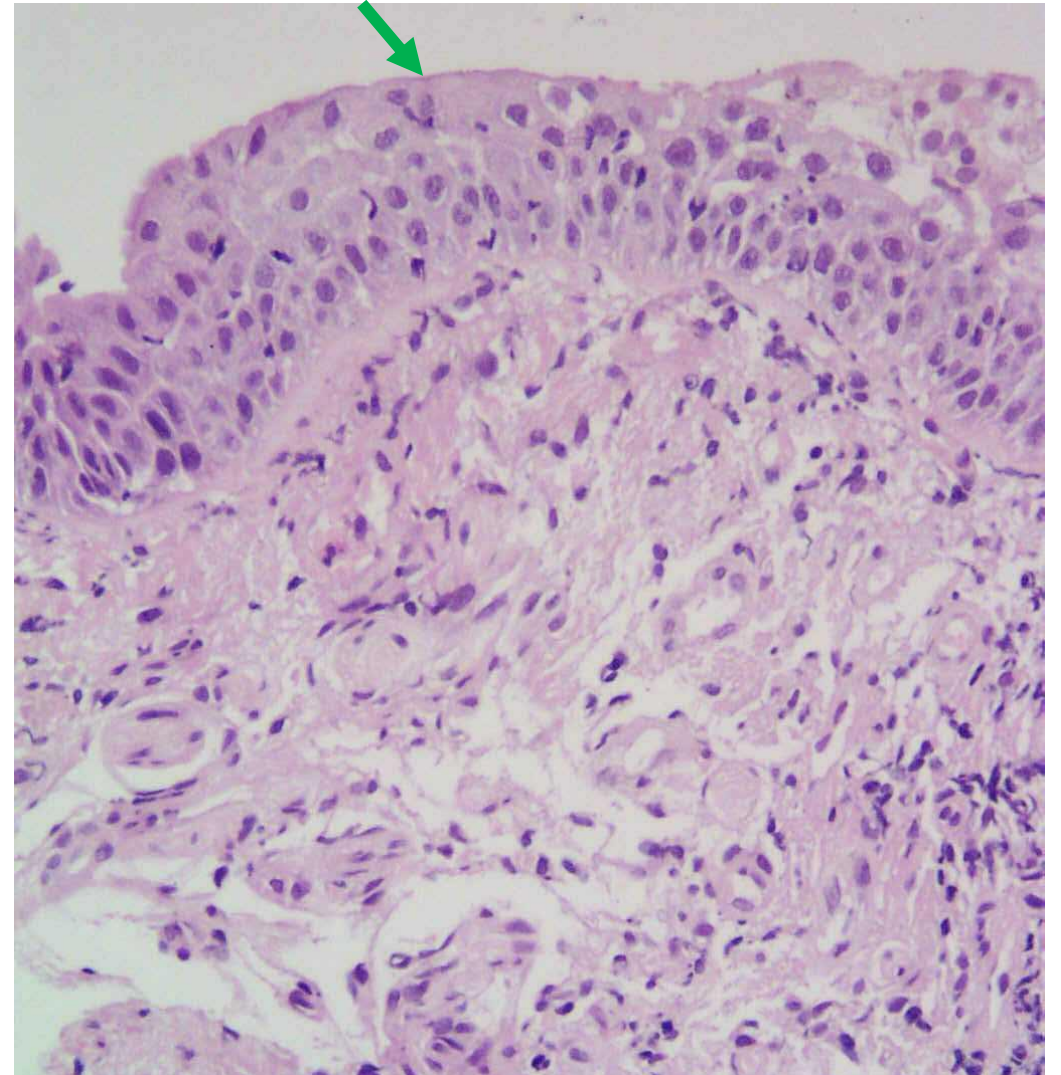

Bronchų epitelio pokyčiai: tolesnė eiga

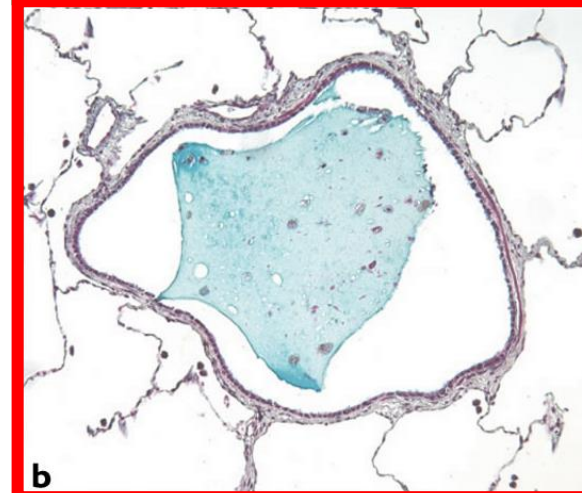
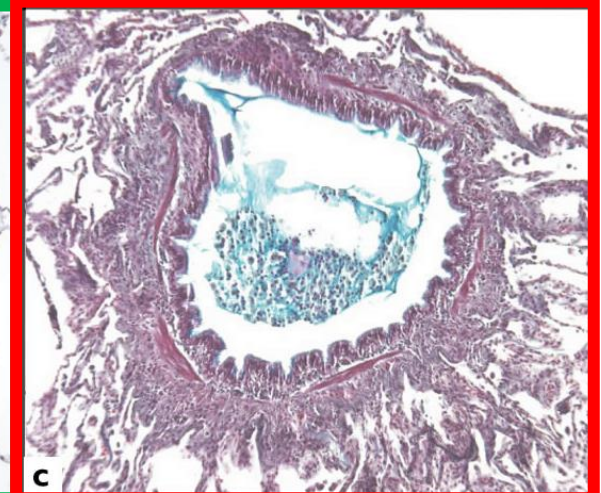
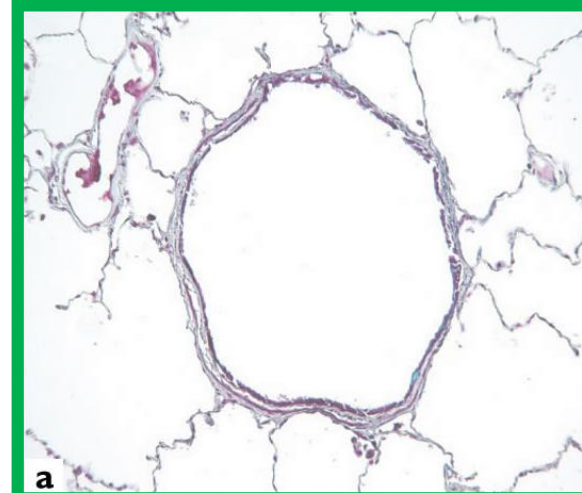
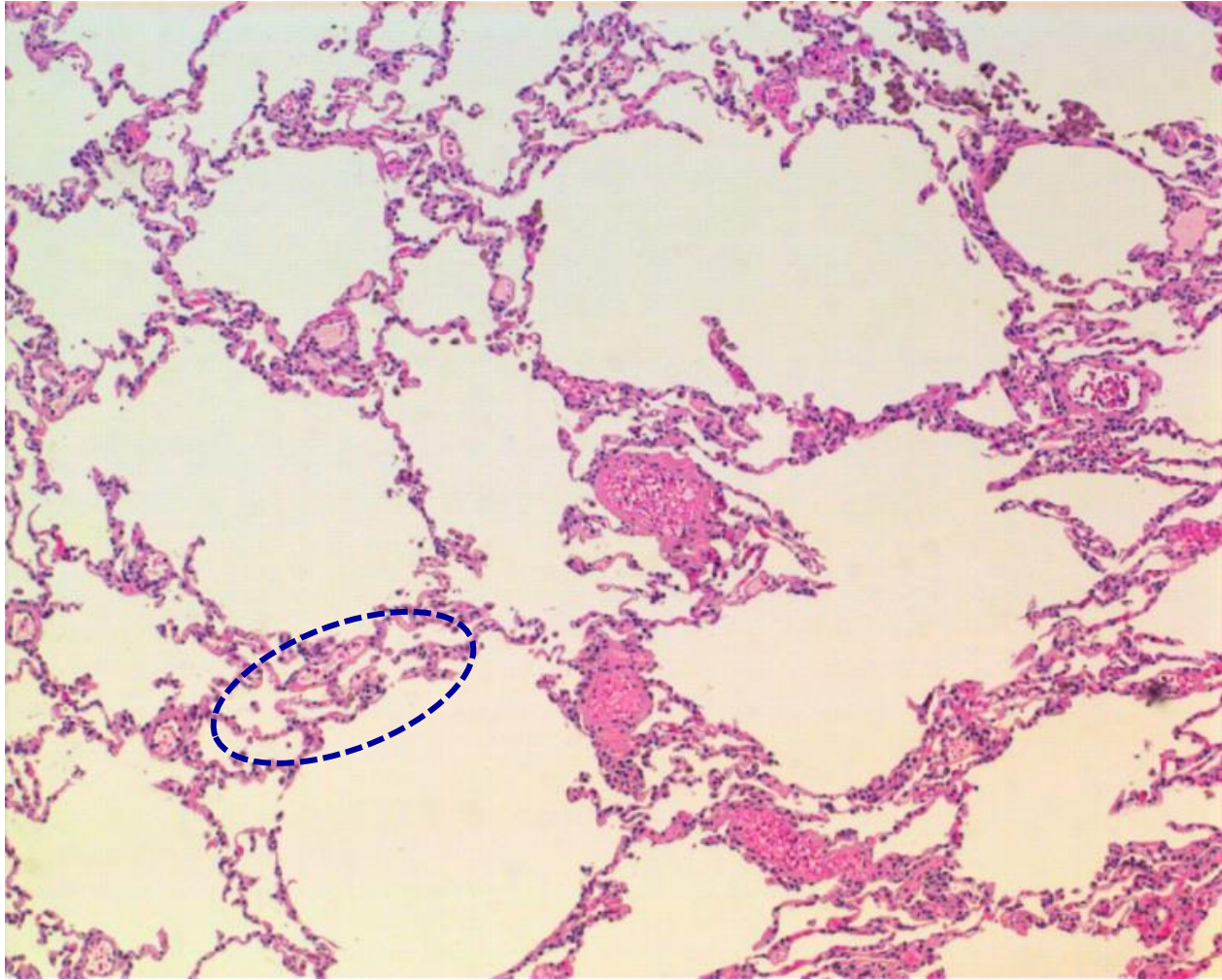
Daugėja gleives gaminančių ląstelių

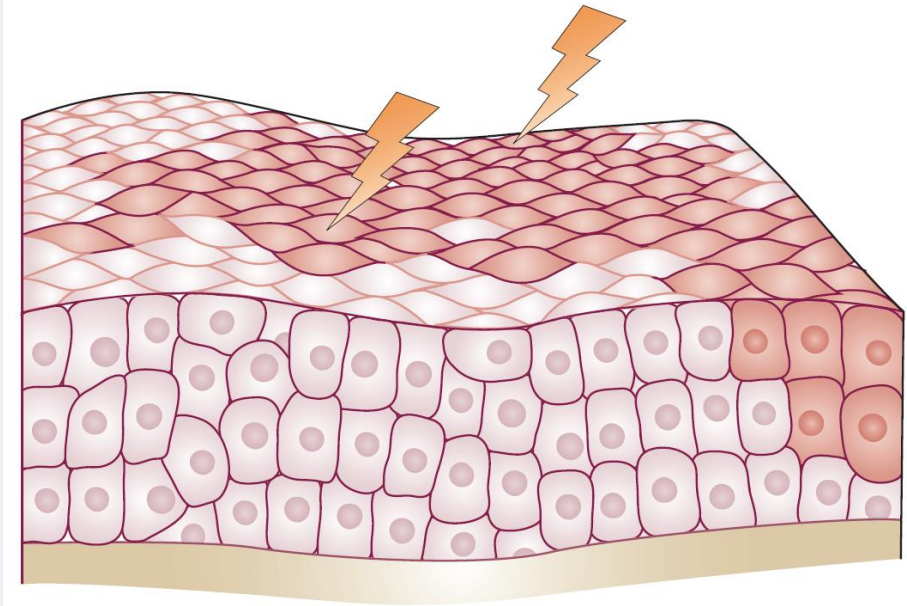
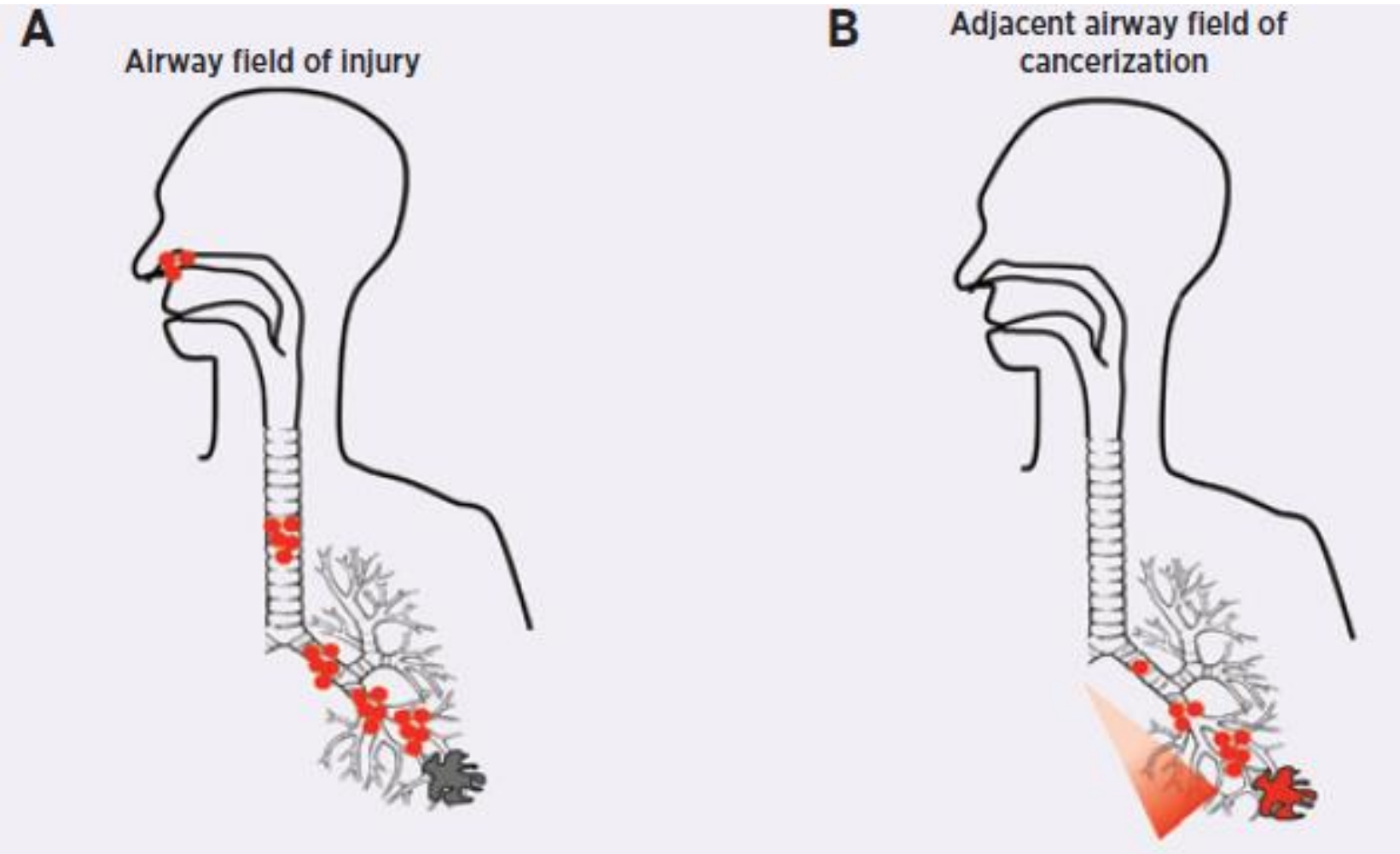
Pakinta ląstelių struktūra

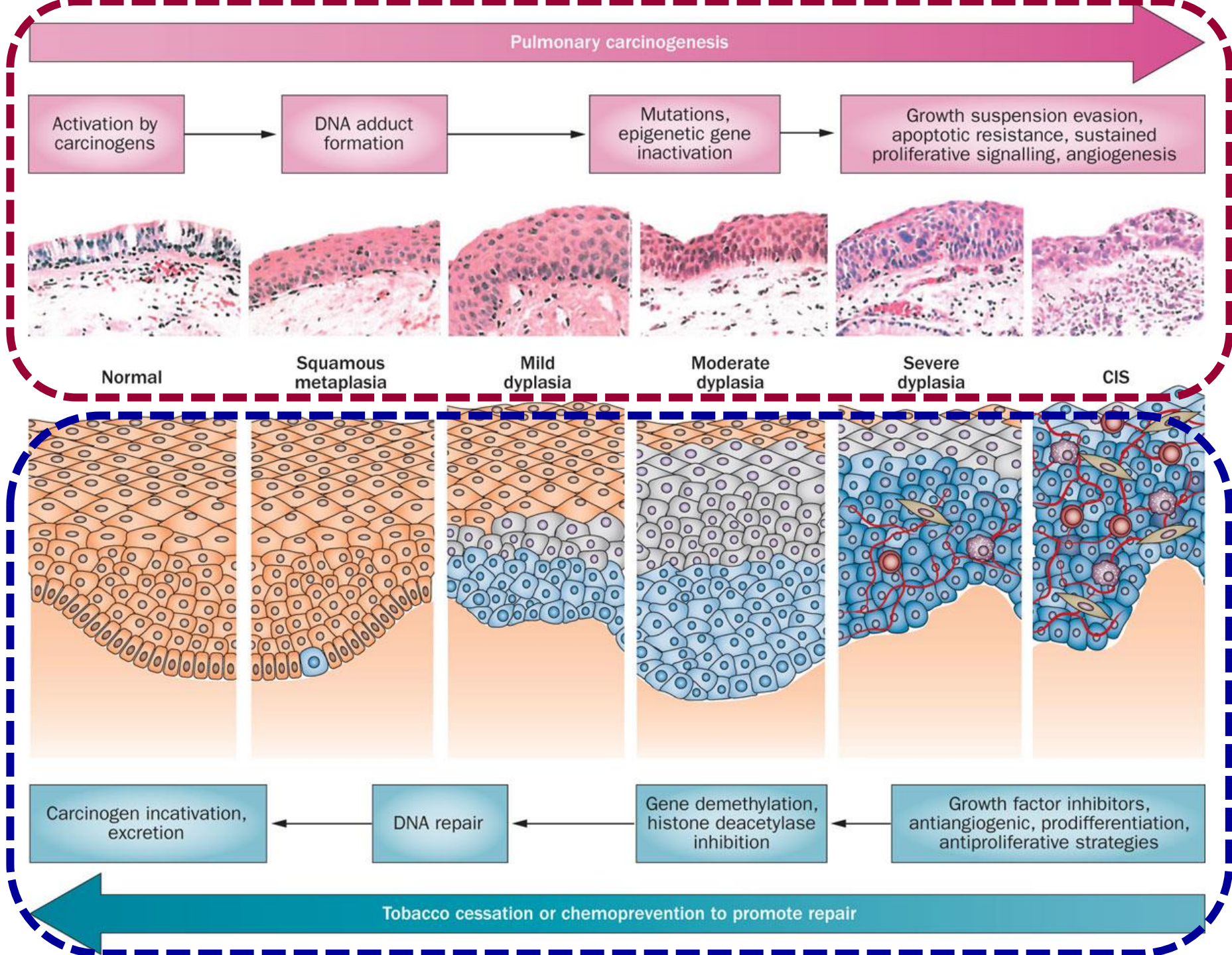

Plaučių pokyčiai: tolesnė eiga

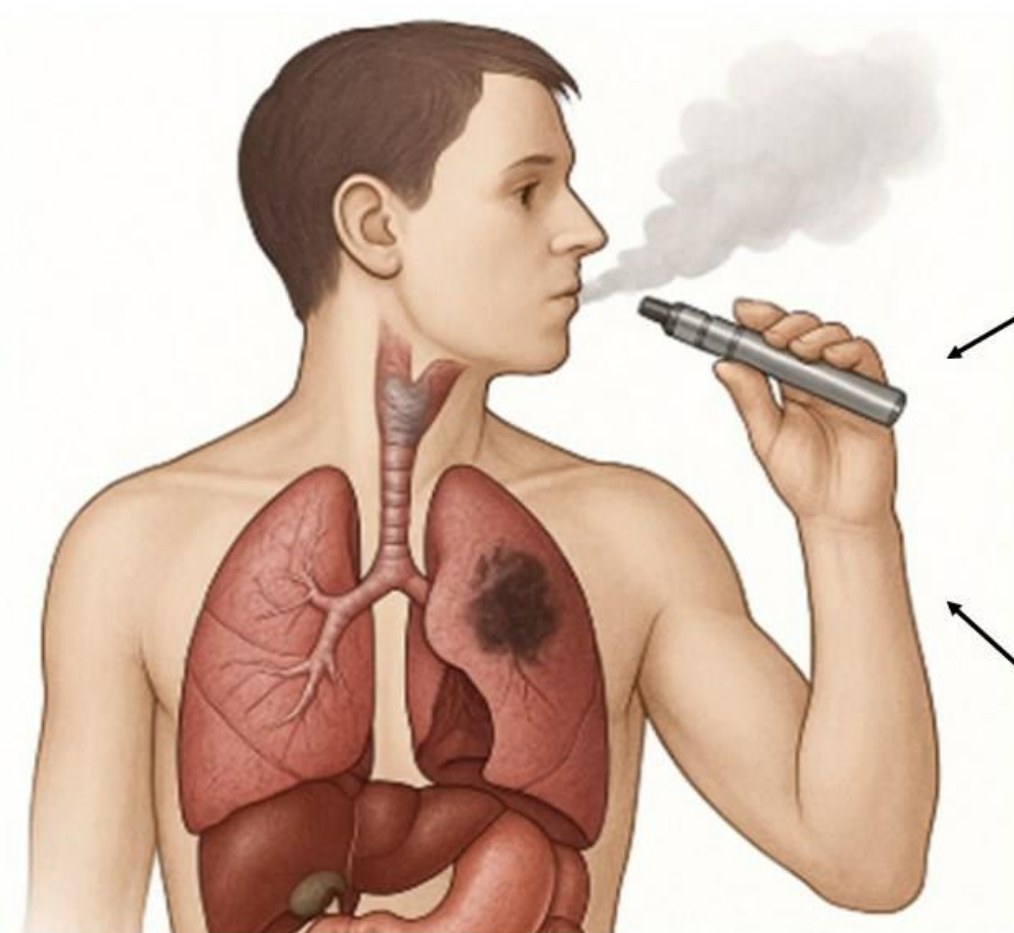

Kvėpavimo takų ir plaučių pažeidimo laukas

Kaitinamojo tabako ir elektroninių cigarečių sukeltos ligos

Lung Cancer

Other types of cancer

Chronic obstructive pulmonary disease

Asthma

E-cigarette /Vaping Associated Lung Injury

Smoking-Related Diffuse Parenchymal Lung Diseases

Cardiovascular diseases

Social and Psychological Implications of Vaping

Kaitinamojo tabako ir elektroninių cigarečių sukeltos plaučių ligos

Ūminės ligos:

- ūminį pneumonitą
- ūminį hipersensityvų pneumonitą
- ūminę eozinofilinę pneumoniją
- ūminį respiracinio distreso sindromą
- difuzinį alveolių pažeidimą ir difuzinį kraujavimą į alveoles
- ūminę lipidinę pneumoniją
- organizuojančią pneumoniją

Lėtinės ligos:

- lėtinę obstrukcinę plaučių ligą
- plaučių vėžį
- bronchiolitą
- intersticinę pneumoniją
- bronhektazes ir kitas plaučių ligas
- skatinti esamų plaučių ligų paūmėjimą ir progresavimą, bloginti kontrolę

Skatina pradėti rūkyti, ypač nerūkančius jaunos žmones

ERJ Open Res 2018; 4(4): 00155-2018.
Int J Environ Res Public Health 2019; 16(7): 1145.
Pulmonology 2020; 26(5): 291-303.
Clin Respir J 2021; 15(5): 457-466.
Int J Environ Res Public Health 2021; 18(8): 4079.
Circ Res 2022; 131(3): e70-e82.
Toxicol Rep 2022; 9: 1357-1368.
Respir Res 2022; 23(1): 273.
Thorax 2022; 77(7): 663-668.
Online J Public Health Inform 2024; 16: e53245.
Toxics 2025; 13(6): 470.

